СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 36. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14. лютого, 1927. VOL. XXXV. No. 36. Jersey City, N. J., Monday, February 14, 1927. THREE CENTS

ЕПИСКОПА БОГАЧЕВСЬКОГО ПОКЛИКАЛИ ДО РИМУ

НЮ ЙОРК, 12. лютого. — О півночи з 11. на 12. лютого відїхав греко-кат. епископ др. Богачевський кораблем Олимпик з Ню Йорку до Европи.

З добре поінформованих кругів подають, що епископ Богачевський мусів виїхати негайно до Риму, куди його візвали по причині того хаосу, який повстав в укр. греко-кат. дієцезії в Америці від часу, коли цею дієцезією почав правити епископ др. Богачевський.

Виїзд д-ра Богачевського до Риму був держаний у великій тайні. Та нагла несподіванка заскочила навіть найблизше окруження епископа, яке сильно затурбоване цею подією.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ ФАРМЕРСЬКИЙ ПРОЄКТ.

ВАШИНГТОН, 11. лютого. — Сенат ухвалив нині законопроєкт Мекнарі-Гоґена про допомогу для фармерів, котрий відкинув був попередний конгрес.

За проєктом голосувало 47 сенаторів, проти 39. Так за, як і проти голосували сенатори без огляду на партійні ріжниці. За ним голосувало демократів 22, републиканців 24. Проти 22 републиканців, 17 демократів.

Побіду прихильників сього проєкту вважають великою побідою для фармерського клюбу, тимбільше, що президент Кулидж заповів виразно, що він сю ухвалу заветує.

СЛАБА НАДІЯ НА МЕЖИНАРОДНУ РОЗОРУЖНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 11. лютого. — Хоча президент Кулидж далі заповідає, що він не покине заходів до скликання межинародної конференції для морських зоружень, та хоча він заявляє, що він має надію, що йому се вдасться, в столиці мало хто має надію на доспіх сеї акції.

Урядники, стоячі близько президента, кажуть, що президент хоче сею конференцією вторувати дорогу Лізі Народів в її заходах до обмеження зоружень на суші й у воздусі. Президент хоче як найскорших кроків у сій справі.

Уряд дістав повідомлення від своїх представників поза границями, що Англія схиляється до проєкту такої конференції, але Франція, як звичайно, є проти.

ЕДИСОН ОБХОДИТЬ 80. УРОДИНИ.

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — Томас Едисон, найбільший американський винаходчик, обходив нині свої 80-ті уродини.

Щоби відсвяткувати се особисте свято, Едисон взяв собі на день відпустку з роботи, якою ще й тепер займається мимо свого глибокого віку. Кромі сього відповідав він на тисячі листів, які йому прислали з ріжних закутин світа, а межи якими були й ріжні запити, що робити, аби дійти до такого глибокого віку та здібности праці на старість. Едисон, як звичайно досі, відповів, що треба найти приємність у роботі.

МІЛІОНЕР ПОМЕР ЖЕБРАКОМ.

ЮТИКА, Ню Йорк, 11. лютого. — З гробу на цвинтарі бідноти добуто тут тіло одного чоловіка, що помер тут майже два роки тому назад. Поліційне слідство та лікарські оглядини трупа доказали, що се було тіло д-ра Джорджа Гилґеза, бувшого професора Каліфорнійського стейтового університету. Свого часу одідичив він маєток вартости 4 міліонів долярів, але 14 літ тому пропав без вісти. Два роки тому поліція заарештувала його на Гренд Сентрал Стейшен в Ню Йорку та посадила в арешт за волокитство.

ЯК РОСТЕ ВАРТІСТЬ ЗЕМЛІ.

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — Підчас судового процесу за спадок по однім великім місцевім земельнім посідачи показалося, що ґрунт, який в році 1917. варта був пів міліона долярів, нині представляє вартість межи 4 а 5 міліонами.

ЧОМУ МОЛОДІЖ ІНАКША НИНІ, ЯК МОЛОДІЖ 30 ЛІТ ТОМУ.

НЮ ЙОРК, 11. лютого. — В одній місцевій висшій школі виголосив проф. Ґоз з Принстонського університету відчит про безплатні публичні бібліотеки, а в ньому доторкнувся межи инчим звичайних нині дорікань старших людий на молоде покоління.

Ґоз заявив, що так звана деморалізація молодежи, про котру так богато чується з уст старших людий, у богато случаях є зовсім природним вислідом модерних умов. Трийцять літ тому назад, коли теперішні старі люди були ще молодими, не було ні телефонів, ні радія, ні „муві", ні автомобіля, які всі причинилися до вибиття молодежи з рівноваги. Найважнійшим чинником під тим зглядом була війна. Немало зломила молодіж прогибіція, бо вщіплює в молодіж зневажливе відношенне до старших та влади. Инчими словами, що є злого в молодежи, є відбитком злих сторін життя довкола молодежи.

ЖІНОЧИЙ БАТАЛІОН В НІКАРАҐВІ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 11. лютого. — Як хваляться консерватисти Нікараґви, якими проводить попираний американським урядом Діяс, з консервативними військами бється відділ жінок, на чолі котрого стоїть одна 20-літна дівчина. Сей жіночий баталіон помагав консерватам відбивати від лібералів місто Чінандеґу.

МІЖ НІМЦЯМИ А ПОЛЬЩЕЮ ВСЕ НОВІ НЕПОРОЗУМІННЯ.

БЕРЛІН, 10. лютого. — З приводу того, що польські власти прогнали 4 німецьких робітників з Горішного Шлеська, що є під Польщею, німецький уряд повідомив своїх торговельних делеґатів в Варшаві, щоби перервали пертрактації з Польщею.

Польща оправдується тим, що тим робітникам заповіджено ще тому рік, що вони мусять опустити Польщу, бо вони мали дозвіл тільки на тимчасовий побут. Це одначе не заспокоює німецький уряд. Варшава мусить тому і під сим оглядом попустити, бо не хоче допровадити до зірвання торговельних зносин з Німеччиною, яка є тепер одиноким ринком збуту для хліборобських продуктів Польщі.

В ПОРТУҐАЛІЇ НЕ ВТИХАЄ.

ВІГО, ЕСПАНІЯ, 9. лютого. — З терену боїв з ріжних місць Портуґалії доносять, що мимо запевнень портуґальського уряду, що в краю вже спокій, такого спокою нема. Бої ведуться не тільки по провінції, але ще й у столиці. По сторонах революціонерів і правительства значні втрати в людях. На загал одначе думають, що революція не потреває довго. За день-два настане вже сякий такий спокій.

В боях біля Опорто згинуло 200 осіб. Між иншим впала бомба коло того готелю, звідки вийшов американський консуль на кілька хвиль перед тим, заки експльодувала бомба.

КІНЬ ЗЛОВИВ ВОВКА.

Ця рідка історія сталася в Туря-Пасіці. на Закарпатській Україні. Там недавно два вовки роздерли на пасовиську одного коня. Другого напав лишень один вовк, але кінь Івана Короля вхопив його так сильно за шию, що той не міг вирватися. Кінь приніс вовка до села. а там леґіні його добили.

ОРҐАНІЗАЦІЯ БУВШИХ ЧЛЕНІВ УГА В КРАЮ.

Як довідуємося з краєвої преси, дня 8. грудня м. р. уконституувалося у Львові самопомічне товариство, яке має обєднати всіх бувших членів Української Галицької Армії, що повернули з еміґрації. Завданням тої нової орґанізації є охоронити при житті наших поворотців-скитальців, що — вертаючи до краю з великою вірою та запалом до праці — зустріли тут холод і безсердечність та погибають без заняття, без куска хліба та без даху над головою. Хочеться вірити, що відповідальні круги в краю, які часами так гарно вміють деклямувати про „найвищі національні ідеали", переломлять нарешті своє холодне й безсердешне відношення до поворотців-скитальців і бодай раз задокументують свій патріотизм не словами, а — ділом. А покищо новій орґанізації бажаємо успіхів у її самодопомоговій акції.— („Укр. Прапор)".

ДЛЯ ТИХ, ЩО ПИШУТЬ ФІЛЬМИ.

У давніших часах ідеалом слави молодця була збірка поезій, яку могла би видати хоча би якась грошевита тітка. Нині часи стали реальнійші; крім слави, або радше: для добуття слави треба перш за все грошей. Тому треба писати тексти до фільм. До фільм, які обїхали би світ від Голлівуд, через Ню Йорк, Лондон, Берлін, аж до... не ображаючи нікого — до міста, де живете. Якою сильною стала нині ця пристрасть, про це оповідають два директори фільмових підприємств, один берлінський, другий нюйорський. У Берліні, на 3-ім поверсі „Німецького Фільмового Союзу" є „драматичний відділ". Там є цілий штаб спеціялістів, що прочитують рукописи, виправляють, оцінюють. Якби всі люде, що в 1926 р. передали туди свій рукопис, зібрались під цим домом, то мусіли би ждати богато днів на черґу: є їх 10,000! З них покищо не виставлено ні одної фільми. Хтож їх пише? Чому вони такі кепські? Пишуть їх усі, від ґімназистів до старих чудаків, які найшли ідею спасти змодернізований світ. Та всіх можна поділити на дві ґрупи: великоміські автори і провінціональні. Перші пишуть тексти сензаційні, з трупами, злочинами, підземеллями. Провінціональні є більше сентиментальні. Богато є авторів, які спершу питаються, чи мають писати, бо мають цікавий сюжет, великий досвід або ... втратили посаду. Висланий фільмовий текст є для численних останньою дошкою спасення. Часто автори хотять одночасно грати головну ролю в своїй пєсі. Цікаво, що ті, які не домагаються гонорарів, часто пишуть не найгірші тексти. Критиками текстів є ріжні бідні вчені, професори, письменники, які за кілька марок прочитують рукопис мов шкільну вправу і дають під ним свою оцінку. Чому більшість рукописів є непридатна? Перш усього тому, що автори не мають авторського досвіду (літературного хисту) і режісерського. До цього часу не видають фільмових текстів у книжках, тому молоді автори не мають з чого вчитись, як їх писати. В останніх часах, коли в німецькім підприємстві „Уфа" появився американський капітал, значно збільшилася скількість рукописів з підписами визначних письменників. А з досвідченими письменниками не можуть видержати конкуренції новики. Цікаве, що після кожної великої фільми приходить сотки рукописів на таку саму тему; молоді автори безкритично є під її впливом. Авторитетний голос стверджує, що між сотками відкинених рукописів є також сотки великих авторів. Нехай це потішить тих, які не мали щастя у фільмовій творчости. Можна бути великим повістярем і не вміти написати фільми; можна творити чудові фільми і не бути ніяким письменником. Тцсячі зайвих спроб іде на те, щоби один зпоміж них одержав справжній гонорар, королівський!

ЛЮДЕ З ОЧИМА РЕНТҐЕНА.

У Парижі істнує інститут для „метапсихічних" дослідів виїмкових психічних явищ непризнаних покищо наукою. На його чолі стоять два визначні учені Рене Сюдр і Ості. Вони саме видали спільно велику книжку, вислідки своїх довголітних студій п. з. „Вступ до людської метапсихіки". Є це дуже обширний огляд „окультного знання", із становища нових наукових ідей. Автори розбирають критично тайни підсвідомости, телепатії, ясновидючости, „матеріялізації" то-що і стверджують обережно те, що можна зачислити до „фактів" і те, що належить покищо до царини гіпотез. Рене Сюдр робив на протязі літ сеанси з ріжними медіями. У цій книжці находимо цікаву главу про експерименти з відомим ясновидцем Оссовецьким. Він відчитував усе, що було написане в закритих чорних копертах. Сюдр написав раз на клаптику паперу відомий афоризм Паскаля: „Людина — немов тростина, найслабше сотворіння в природі, але це думаюча тростина". Оссовецький, володіючий слабо французькою мовою, так відчитував це сховане щільно речення: „Те, що там написане, торкається людства, чи радше чоловіка... Чоловік дурне сотворіння... Ага! це приповідка, думка з якогось великого фільософа... Паскаля... Чоловік — слабий, слаба тростина, але тростина, яка думає". Иншим разом поклали перед ним оловяну рурку, в якій був схований портрет. Ніхто з присутних (навіть дослідників) не знав, що це за портрет. Оссовецький узяв рурку до руки і сказав зараз, що там є якийсь рисунок. І далі: „На ньому — якийсь високий офіцир... Це видко по його уніформі і численних ордерах на грудях... Портрет великого чоловіка не тільки стратеґа, але й політика... Це образ Пілсудського". Коли раз присутна при такім сеансі Сара Бернар написала речення із словом „ефемерний", він не міг його відчитати, бо не розумів його значіння, а тільки сказав, що останнє слово має вісім букв, а по них іде знак оклику. Ще цікавіші досліди з ясновидячим на імення Алексіс. Алексіс грав у карти з відомим „чародійним штукарем" Робертом Гудіні і мав завязані очі. Він відчитував карти, які Гудіні держав у руках, схованих під столом. Відтак заявив Алексіс Гудініому, що бачить у його портфелі три листи: один від директора театру, два від двох жінок. Коли Гудіні застібнував блюзку на ґудзики, щоби тим більше скрити листи перед очима (завязаними!) Алексіса, цей прочитав усі три листи, ще й подав точні дати з життя обох цих дам. Таких прикладів начислюють автори згаданого твору чимало. Відомо, що кожний такий експеримент роблять учені при як найбільшій контролі, вживаючи всіх засобів осторожности, щоби не впасти жертвою „престідіґітаторів", які помагають собі ріжними штукарствами, є у змові з иншими помічниками, то-що.

КАНТОНСЬКА АРМІЯ ЦОФНУЛАСЯ В ГОРИ

ШАНГАЙ, 11. лютого. — Армія ґенерала Пей-Пао-Шана, який є командантом пятої дивізії полудневої армії маршала Суна, змусила кантонські війска до відвороту на цілій лінії. Контонські війска цофнулися в гори і там окопалися.

Ця побіда є дальшим кроком ґенерального наступу ґенерала Чеңа на націоналістичну армію. Дальший успіх буде залежати від того, чи погодяться армії північна і полуднева, себто маршали Чеңґ і Сун і чи далі будуть спільно воювати проти кантонського уряду.

АМБАСАДОР ГЕРРИК ВІДІХАВ АЕРОПЛЯНОМ З ПАРИЖА ДО ЛОНДОНУ.

ПАРИЖ, 11. лютого. — Аемириканський амбасадор в Парижи Геррик виїхав сегодня в полудне нагло до Лондону, щоби мати конференцію з тамошнім американським амбасадором Гавтоном. З огляду на те, що та подорож випала несподівано та що Геррик мимо свого 73-літного віку виїхав аеропляном, вносять, що ходить тут о пропозицію президента Кулиджа в справі розоруження на мори. В Англії ту пропозицію привитали приязно. Зате в Франції стрінули її холодно, а навіть деякі з острою критикою, а особливо остро скритикував цю пропозицію часопис „Там". Він каже, що ту справу треба залишити Лідзі Націй, а Америка найкраще зробить, як не буде до цего мішатися. Вона й так дбає тільки за свій власний інтерес, а не інтересується долею других народів і держав, як це робить Ліґа.

В Римі і в Токіо віднеслися до цеї пропозиції з резервою, з якої виходить, що і Італія і Японія попристануть на тім, над чим працює Ліґа.

В НІМЕЦЬКІЙ АРМІЇ БЮТЬ, ЯК ЗА ДАВНИХ ЧАСІВ.

БЕРЛІН, 11. лютого. — З цивільної судової розправи, яка відбулася в місті Шверих, вийшло на яв, що в теперішній републиканській німецькій армії знущаються над жовнірами в такий сам спосіб, як це було за кайзера. Жовнірів бють нагайками і ремінними батогами та приучують їх в той спосіб до старої пруської дисципліни. Свідки зізнавали, як жовніри змушені за кару одні другим обтинати волосе машинками, яких вживають до чищення коней.

Републиканські часописи накидуються за те на націоналістів та кажуть, що вони не сміють нарікати на знущання над Німцями в француськім леґіоні в Мароко, бо в Німеччині ті знущання ще більш дикі.

Суд засудив майора, який поносив найбільшу вину за побиття, на 9 місяців тюрми. Другі офіцери одержали менші кари.

В СТОЛИЦІ ПОРТУҐАЛІЇ ВЖЕ СПОКІЙ.

ЛІСБОНА, 11. лютого. — Портуґальська революція скінчилася. В цілій Портуґалії, а рівнож і в столиці, привернено цілковитий спокій. Населення Лісбони вийшло на вулицю та оглядає шкоди, які нанесла їм революція. Найбільше потерпіли доми від гарматніх стрілів. Телефони і телеґрафи вже направлені.

Всіх лідерів революції зловлено, кромі головного ватажка, який втік.

В АНГЛІЇ БОЙКОТУЮТЬ ФІЛЬМИ КОРПОРАЦІЇ ЛЕСКИ.

ЛОНДОН, 11. лютого. — Ґенеральна Рада театральних стоваришень наложила бойкот на театри фільмової корпорації Лески за те, що вона хоче опанувати і контролювати всі кінові театри в Лондоні. Відома та фірма має свій осідок в Америці, а в Лондоні має три великі театри.

АВТО НЕ БУДЕ ЛЮКСУСОМ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 11. лютого. — Новий німецький міністер від транспорту др. Кох заявив, що Німеччина мусить приступити до розбудови великої сіти доріг, відповідних для авт, бо в коротків часі автомобіль не буде вже в Німеччині люксусовим предметом, а конечністю, подібно, як це є в Америці.

ВЖЕ ЗАМОВИЛИ ОДІЖ ДЛЯ КОРОЛІВСЬКОЇ СЛУЖБИ.

БУДАПЕШТ, 11. лютого. — Габсбурський архикнязь Альбрехт готов стати мадярським королем. Його батько, богатий архикнязь Фридрих, замовив в будапештенській кравецькій фірмі кількасот ліберій для двірської служби, а рівнож 56 уніформів для королівського двора.

Таке подають ґазети. І сваряться, бо одні не хочуть ніякого короля, а шляхта поділена: Одна хоче на короля Отта, найстаршого сина помершого послідного австрійського цісара Кароля, а другі Альбрехта, який вже обсталював мундури і готовиться на престол.

ДЕШЕВИЙ АВТОҐРАФ ЛЮДВИКА 16-ГО.

ПАРИЖ, 11. лютого. — Автоґраф француського короля Людвика 16-го, якого страчено на ґільотині підчас француської революції, продано сегодня за 1000 франків. Це дуже дешева ціна, бо звичайно за такі памятки платять значні суми.

КЛОПІТ ДЛЯ МОНАРХІСТІВ.

БЕРЛІН, 11. лютого. — Розлітаються монархісти і не шанують своєї традиції і стану. Втікають і з цісарської родини, розводяться і женяться з звичайними людьми та стають звичайними смертельниками. Таких випадків чимраз більше. Тепер жениться князь з Анґальту з бідною акторкою Отилією Стрешред, яка є без джабу і славного імени.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents a copy		Поодинокe число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В БОРОТЬБІ ЗА УСПІХОМ

Побожні польські бажання зміряють до польсько-української угоди. А ту угоду уявляють собі Поляки в той спосіб, що „почціви рускі людек" признасть на своїх землях польську державність, погодиться з польським панованнем та зречеться раз на все ідеалу мати свою власну українську державу. Послідовно стремить Польща до осягнення цеї цїли не тільки насильством і тюрмами, але й пропаґандою фальшивих поголосок про заключення польсько-українських угод, яких, коли вірити польським донесенням, було вже досі не сотки, а тисячі. Вона намагається далі викликувати угодові настрої серед нас самих, вишукуючи до цеї цїли Даниловичів, Твердохлібів і Яцкових.

Люди, яких Польща купує за гроші як звичайних хрунів, нам не страшні. Шкодить нам одначе та ґрупа, яка одушевляється т. зв. реальною політикою, яка голосить, що політика це річ практична, що в ній рішає тільки реальний успіх та що політика мусить числитися з ситуацією даного моменту, мати програму дня, себто програму практичну, яку можна сейчас перевести і з якої може бути реальна користь. Це, як каже та ґрупа, не значить ще, що ми вже відрікаємося своїх національних ідеалів, своеї державної самостійности. Ні, ми їх повинні мати далі на увазі, але як дальшу програму.

В застосованню до наших відносин на західно-українських землях це значить, що нам треба погодитися з польським панованнем на тих землях принаймні тепер і зачати з польським урядом переговори на тій основі, що ми хочемо бути далі льояльними польськими горожанами, а Польща повинна дати за це український університет, кілька міліонів на допомогу нашим економічним інституціям, нову концесію на новий банк і т. п. А коли вдасться то, ми повинні би ще виторгувати й автономію.

Не дасться заперечити, що в краю є така ґрупа таких теоретичних реальних політиків. Провідником цеї ґрупи є др. Володимир Бачинський, а належать до неї між иншими проф. Томашівський, редактор Панейко і др. В. Охримович. Загальний настрій краю одначе є так сильно в опозиції до всякої угодовости, що ця ґрупа не мала досі відваги виступити активно. Відважився доперва на такий крок др. В. Бачинський і опинився через те поза скобками нашого політичного життя. Узнано його прямо за божевільного. Так отже скінчив на разі той, що гонив за реальним успіхом в нашій політиці, за угодою з Варшавою. Побідили ті, що вважають боротьбу за державну самостійність першим і найважнійшим завданнем, для яких реальним успіхом рахується це, що ми вміємо побудувати і здобувати своїми власними силами, а не жебраниною перед порогами Варшави. Бо щойно цей успіх є дійсно реальним і то з практичного і морального боку.

ЧЕХИ Й „УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ"

Перед війною Чехи були завзятими русофілами та не мали найменшого зрозуміння для української ідеї й стремлінь українського народа. По їх поглядах Україна, Українці, українство були видумкою Німців і Австрії, для успішного побороювання Росії, тим самим і цілого словянства. Доперва війна, а ще більше революційні події в Росії і на Україні внесли трохи більше світла в цю темну і незрозумілу для Чехів проблему, а в кінці побут великої російської і української еміґрації у чеській державі спричинив цілковитий перелом у чеській русофільській психіці і основно змінив погляди більшости на „українське питання". Лише маленька частина чеської суспільности з невилічимо хорим русофілом д-ром Крамаржем на чолі полишилась вірна русо- і царофільським ідеалам, але з цею горсткою маняків бореться вже само здорово-думаюче чеське громадянство. Змагання цих двох світоглядів що до українського питання найкраще ілюструє стаття д-ра Яна Славіка „Дивна оборона словянської політики (II Крамарж, і Українці") поміщена в „Народнім Освобозені" з дня 7. січня ц. р., яку тут в скороченню переповімо.

В цій статті полємізує д-р Славік з політичними тезами д-ра Крамаржа, а саме опрокидує його твердження буцім то „український сепаратизм" є ділом кількох одиниць підпоманих Німцями, іронізує з його побоювання, що будуча Росія не простить Чехам їхньої піддержки української еміґрації, бо це, мовляв, є плянове виховування „сепаратистів для Росії", а є випливом західньої орієнтації Масарика і Бенеша, котрі за всяку ціну хочуть мати меншу Росію.

„Який бідака той Крамаржів руский нарід — каже д-р Славік, коли горстка індивідуів зможе викликати величезний розкол і відірвати більше як тридцять міліонів від руского народа". Дальше у цій статті говорить д-р Славік: „Спір великоруський і „малоруський", що тягнеться від століть, має велику літературу. Найдемо серед неї ряд брошур і статей, котрі народження „українства" викладають так само просто, як і Крамарж. Але виклад цей вже давно належить до минувшини і ніхто з серіозніших людей вже йому не вірить, хіба лише кількох бувших централістичних лібералів, що днесь працюють для Миколая Миколаєвича. Не сумніваюсь, що Крамарж знає обширне меморандум петроградської академії наук про українське питанне. Є воно ділом найбільших наукових авторитетів, великоруських академиків Корша, Шахматова, Фуртунатова, Лаппо-Данилевського, Фіманцина і инших. Не сумніваюсь, що Крамарж знає що цейропамятний акт предложив царській владі президент академії, великий князь Константин Константинович, особа в очах Крамаржа хіба досить заслугуюча на пошану і не підозріла. Ця важна публікація діяметрально противно розглядає український рух ніж Крамарж. Комісія зложена з найвизначніших під цю пору російських учених проголосила, що великоруська мова є незрозуміла для українського населення, що український нарід повинен образуватися в українській мові. Сміло вказала на правдивого винника „сепаратизму" — який сотворив собі осередок в Галичині — а саме божевільну політику царської влади.

„Я мігби тут пригадати ще льояльніщі акти в українській справі. Тепер в Празі (в рускім заграничнім архіві) є цілий урядовий фосцікль бувшого російського міністерства внутрішних справ з актами в українській справі. Є там власноручні меморанди російських міністрів. Ці правдиві рускі люди не думали так брутально і ненауково про українську інтеліґенцію, як словянський політик Крамарж. Що правда, є і там деякі акти, які своїм духом і способом викладу зближаються до крамаржівських нападів на українство — а саме опінії декотрих воєнних ґубернаторів на Україні.

„Крамарж живе надією, що будуча Росія буде національно досить сильна, щоби скоро покінчити „з такими вихованками пражського офіціяльного словянства". Є він переконаний, що простий нарід України є зовсім инакший, як його сепаратистична інтеліґенція. Тут вже не йде о просту ілюзію в спірному питанню, але о струсине ховання голови до піску, як це робила часто царська влада. Вибори до першої російської думи на основі справедливої виборчої ординації були наглядним доказом, за ким іде нарід на Україні.

„Коли отже Крамарж думає, що його „будуча Росія" скоро покінчить з українським сепаратизмом, численна українська інтеліґенція є переконана, що має за собою цілий нарід, що числить далеко більше як тридцять міліонів, та що ніякий розумний Москаль не відновить нещасну думку, щоби відібрати Українцям політичну свободу. Крамарж у своїй „обороні" говорить про словянську федерацію. Є це гарний сон майбутности, при чому залишається загадка, чому Українці, що мають центральне положення на словянській карті, а по числі другий найбільший словянський нарід, не малиби бути рівноправним членом тої федерації?

„Крамарж хоче настрашити чеського читача пригадкою, що Українці будуть реклямувати для себе те, що належить нам, т. є. Підкарпатську Русь, а натомісць його „будуча Росія" ніколиб на неї не посягнула рукою. Не згадуючи вже про це, що царська Росія у світовій війні закреслювала на карті Підкарпатську Русь для себе (з часом також і Словаччину), не можу зрозуміти того, як може Крамарж, той „словянський політик" писати про Підкарпатську Русь таким тоном, яким Прусаки говорили про Познанщину. Крамарж добре знає, що Підкарпатська Русь, надаюча нашій державі так антипатичну, (а як вороги говорять, ґеоґрафічно неможливу) конфіґурацію, припала нам лише тому, що в наслідок незмірного розширення границь Польщі і Румунії зістала відтята від української держави, прилучилась отже до нас добровільно. Чиж може тоді „словянський" політик написати по великопанськи, що Українці будуть реклямувати те, що є наше? Колиб з часом границі української держави поширились до хребтів Карпат, а громадяне „нашої" Підкарпатської Руси в більшости заявилися за злукою з рідним пнем, Словяниц Крамарж хотівби мабуть перешкодити цьому чеськими палками. Коли бачу, що Крамарж силу і могутність Росії очікує від повороту до передвоєнного стану, ніяк не розумію, як загалом може мати надію на „будучу Росію".

Ми нарочно переповіли статтю д-ра Славіка, щоби поінформувати наше громадянство, в якій площині ведеться серед Чехів дискусія над українським питанням, яке з історичної конечности дуже сильно мусить їх інтересувати. Як бачимо, й серед Чехів є люде, що думають не сьогоднішнім днем і історичний розвиток оцінюють здорово. Але покищо вони не мають голосу, а політику ведуть ті наївні люде, що думають, що наша неміч буде тревати так довго, що їм вдасться Підкарпатську Україну перетворити у свою. Блаженні віруючі...

„Новий Час".

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

І. М-ий, Нюарк. — Присланий Вами поклик нюарського комітету до членів Української Автокефальної Православної Церкви в Нюарку не буде поміщений. Не поміщуємо таких закликів для ніякої церкви, навіть хочби такий заклик прийшов зі старого краю. Для сеї цїли кожда церква має свій орган. До неї й треба з тим удаватися.

„Земляк". — Кілько потреба, щоби обїхати довкола землю? Се залежить, куди й чим їхати. Французький письменник Жіль Верн написав колись повість Подорож Довкола Землі в 80 Днів, і ся скорість уважалася тоді фантастичною. Минувшого року, однак, двох Американців, а саме Едвардс Евенс, бизнесмен з Дітройту, та Линтон Велз, ґазетяр з Ню Йорку, вибралися в подорож довкола світа з виразною цїлью довершити сього в як найкоротшому часі, та доконали діла за 28 днів, 14 годин та 38 мінут. Уживали вони в своїй подорожі кораблів, автомобілів, зелізниць і літаків. Природно, що з удосконаленєм комунікаційних средств буде можна сей час ще дальше зменчити.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, подає до відома всім членам, що мітінґ відбудеться дня 17. лютого, в шкільнім домі, 608 S. Eeald St., точно о годині 6.30 вечером. Проситься всіх членів явитися на мітінґу, бо є кільканайцять важних справ до полагодження. Хто еще не зложив жертви на Сиротинець то нехай принесе на сей мітінґ. — Андрій Кучапський, предс.; Михаїл Процак, кас.; Петро Сасс, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

ДО ЧЛЕНІВ

СПІВАЦЬКОГО ТОВ. ім. М. ЛИСЕНКА

Проситься всіх членів нашого Товариства конечно прибути на РІЧНІ збори, котрі відбудуться у вівторок, дня 15. лютого с. р., о год. 8. вечером, в гали Укр. Нар. Дому, 367 St. Paul's Ave. Обовязком кождого члена і членкині є прибути на означений час, бо від сего буде залежати розвій і дальша праця Товариства. 36

ЗА УРЯД СПІВ. ТОВ. ім. ЛИСЕНКА:

Волод. Кушнір, секр.

Василь Бобрів (Смутний).

РУЇНА.

(Спогади звичайного старшини).

(7)

— Є... — оживився сотник, але ніхто стрілять не вміє, тай як ви доберетеся до потяга, коли я вам казав уже: нахвалялися.

Знов замовкли. Годинник пробив одинацять. Хотілося їсти, спати, тепла. За дверима вчулася хода. Увійшов стрілошник.

— Пане начальник. Люде йдуть сюди, — трівожно зачав він.

Начальник стації встав, чекаючи гостей, сотник ніби ще більше зігнувся, мов бажаючи заховатися за печку, я нервово витрушував з кишені шинелі сміття. Затупотіло богато ніг в почекальні, двері в кімнату розчинилися й на порозі відділившися з темряви, появилося декілька селян з рушницями за плечима. Наступав важливий момент, від якого залежало все: і постачання, і навіть наше життя. Вони топталися на місці, підштовхуючи один другого, не рішаючись заговорити. Я подививсь у вікно. Знадвору воно наче обліплене було селянами. Видно, терпець селянам увірвався; занадто пахло цукром та пшеницею.

— Так як же буде? — зачав нарешті молодий, здорового росту чоловік в артилерійській довгій шинелі. — Значить, порішили; усім миром порішили, щоб дали нам два ваґони сахарю, ваґон шкури на чоботи та в десяток ваґонів пшениці.

Сотник мовчав, дивлячись на промовця. Десь у почекальні, мов бжоли, гула юрба. В цей час задзвонив телефон. Миттю промайнула в мене думка і в туж мить трубка опинилась у мене в руці. Юрба в почекальні притихла, „делеґати" мовчки впилися очима в мене, начеб хотіли на мойому обличчі угледіти те, що мали мені говорити в телефоні.

— Алльо — гукнув я. — Хто говорить?

Говорили з Гречан, що паротяг буде аж рано. Треба, значить, було виграти час. Дядьки-делеґати, мов гуси, повитягали шиї та наставили вуха.

— А... Пан полковник? Добридень! Що, що? Виходите? Гаразд. Спасибі. Покільцю усе, дякувати, добре. Бувайте!

Я повісив трубку. Дядьки зрозуміли; вже й юрба на дворі почала рідчати. Делеґати ні в тих ні в сих готові були повернутись і лише чекали, що я скажу.

— Хто дзвонив? — нетерпляче запитав сотник.

— Командір панцирника „Запорожець", — відповів я, — виходить зараз з Констянтинова.

— Ходім до потягу. — Я це сказав таким, повної рішучости голосом, що і сотник і стрілошник і начальник стації щиро повірили, а головно повірили селяне, чого власне й треба було. Похапцем відійшли делеґати від дверей, пропускаючи нас. На пероні й навколо стації було чоловік десять лише, що спорили між собою.

— Що? Який там панцирник? Дурить!

— Дурить! Якраз! Не будь таким гарячим. Від нас не втече ні пшеничка ні сахарьок, а як прийде броневик, що ти тоді заспіваєш?

— Труса ти празнуєш, от що.

Десь за горою гомоніла юрба. Рипіли вози — то селяне відїзджали на дальшу дистанцію. Ми підходили до потягу, не оглядаючись, певними в собі кроками.

Четверо козаків не спали, а як наполохані близькою присутностю вовка вівці, збившись у тісну купку на нарах теплушки, при світлі малюсенького огарку пошепки балакали між собою, й страшенно зраділи нашому приходови.

— Давай їсти, Омельку! — гукнув весело сотник. — А що ви думаєте з панцирником, — звернувся він до мене, — коли він прийде?

— А чорт його знає. Треба кулемети налагодити. Де вони?

Дістали кулемета, в якого поворотна пружина була зломана, витягли з другого самострілу пружину й замінили нею зломану.

Відчинивши мока, приладили його на верхніх нарах. Я призначив до нього козака, поперед навівши на чорну смугу, що темніла на снігу — то була дорога, обяснив козакові, як стріляти і взявся до другого, якого треба було виставити на другому кінці потягу. В цьому ваґоні мав бути і я, пильнуючи третього, який мусів стріляти на другий бік ешилона.

Хутко всі кулемети були готові. Тихо поза насипом перебралися з сотником на другий кінець, уставили кулемета, й коротко пояснивши його чин, я зарядив і пішов до свого ваґона!

Закутавшися в кожухи, лежали ми з козаком біля моків, пильно вдивляючись у нічну мряку. Трохи посвітліщало. Зійшов молодик, було краще видно з наших позицій ворожий рух, що не припинявся ні на хвилю. Котра година, ні козак, ні я не знали й нам здавалося, що ночі не буде кінця. На мойому відтінкові було спокійно.

Раптом ляснув постріл. За ним другий, третій. Я прислухавсь — не чуть було, щоб кулі бились у ваґони.

— Підбодрюються. Смілости набираються, гадюки — озвавсь козак, що так само прислухався. Козак був старий Запорожець, душею й тілом відданий українській армії. Він, лежучи біля кулемета, зо злости скреготав зубами. Стрілянина стала втихати й чорні точки зачали спускатися з гори, мов мухи на полотні, вирізуючись на білому снігу.

Перевіривши стрічку, перехрестився й пустив чергу. Спинилися точки. В цей час загарчав кулемет на другому кінці потяга, ніби луна мого. Я знов сипнув площею — точки побігли назад, на гору, й горб, що був переді мною, став одноманітно білим.

— Відбили! — пронеслося у мене в голові, й слідом за тим зачали торохкотіти кулі по ваґонах. Зачався бій. З поля не було видно нікого і я рішив і другого кулемета переставити до сусіднього моку.

Переставивши, загарчали з двох. Затихло на горі, але тілько на мить; зараз же застрикотіло сильніще й кулемет селян посипав на мій ваґон; дякувати, що не влучали тілько. Де вони були, ми не знали й стріляли навмання, більше для власного заспокоєння. Я розумів, що довго так триматися не можна було, але й иншого виходу, особливо тепер, не було. Тілько панцирник міг нас спасти, але сподіватись на нього можна було лише, як на чудо.

І чудо прийшло. Зачало сіріти й стрілянину, мов ножем, відрізало. Десь у виїмці чмихав потяг. Хто наближався до стації ми не знали, але по тому, як пашківці відступали, догадалися, що йде визволення.

Через десять хвилин гармати панцирника тяжко зітхали, посилаючи гостинці, замісць цукру, пашківецьким республиканцям.

Зійшовши на землю, я почував себе моряком, якого викинуло на беріг після великої бурі. Сотник Зозуля розмовляв з кимось у чорній бурці.

— Як би ви не надїхали ще пів години — пропалиб! Коли ви сказали, що обїздите, вони відійшли, боячись...

— Я не попереджав вас, що виїзджаю, — казав військовий у бурці. Це був командір панцирника.

— Як? Ви-ж говорили ось з цим старшиною, — сотник показав на мене.

— Ну, значить, хтось инший за вас говорив, — відповів я надходячи.

Я не хотів розчарувати сотника, й коли через годину прийшов паротяг і ми рушили до Констянтинова, в добре напаленому ваґоні, сотник Зозуля, після третьої чарки, казав мені:

— Так, виходить, ви взяли дядьків на бас?

— А щож робити було? Я хотів їсти, а їжу можна було дістати лиш у ваґоні, от я й вигадав історію з панцирником. І бачите, не погано вийшло.

Не спиняючись на малих стаціях, ми підїзджали до Констянтинова, з таким чуттям, ніби видряпались з якоїсь дуже брудної історії.

Підїзджаючи до Констянтинова, він не здавався мені оазом, де можна би було захоронитися від сваволі отаманчиків та відпочити морально. Правда, це не були Камянець або Проскурів, фронт був далі, але загальний хаос наклав свою печатку й тут.

По дорозі до міста я угледів касарні, червоні, смутні; вони здались мені сиротами. Зрівнявшися з першим будинком, угледів юрбу козаків біля походної кухні: худих, обдертих. Розпитався. Оказалося, що самого дієвого корпусу нема, а є лише запасовий кіш, але, не вважаючи на це, сам командір був тут тай більша частина старшин тулилася до коша. Братів не було — вони лишилися з дієвими частинами. Ні комендант міста, сотник Білий, ні Коновалець нічого порадити та допомогти мені, як виходило з їх слів, не могли.

Переночував. На ранок — була неділя — вийшовши до міста, помітив я багатьох з тих, кого бачив у Проскурові. Певних відомостей про становище на фронті не було, але кружляли вже по місті чутки, що ніби Проскурів уступлено. Мене не розбирав уже жаль за втраченим; за два тижні нерви мої притупилися тай безвихідність положення ніби приголомшувала жаль.

Котилися безоглядно, набираючи до того чимраз більшої швидкости. Потяг за потягом привозив нових людей, а з ними й нові „інформації".

Я пильно прислухався до тих інформацій, очікуючи довідатися щось про Волоха.

Ще перебув ніч. На ранок, по звичаю, вийшов на вулицю „поінформуватись" і собі й нагло зустрів санки, запряжені доброю парою вороних жеребців і в них... Волоха. Мене мов злизало з вулиці й до самого вечора я не зявлявся. Вже смерком вивів мене господар бічними вулицями на шлях до Любара. Але тепер якось безпечніще я почував себе. Зачало пускати. Мороз, що ще за дня ніби тримався, зник. Наступила звичайнісенька одлига. Ноги вязнуть у мягкому снігові, помішаному з грязюкою; але треба йти, хоч і тяжко.

Піднявсь на горбок. Внизу в долині темна пітьма. Підійшовши близче, угледів я вершників і поміж ними пішого. Розпитують про Констянтинів: чи нема там, бува, москалів. Довідались — заспокоїлись.

Зовсім мені весело у двох. Теж старшина й також від Волоха тіка.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОСТІЙТЕ ХИБА ЗА СЕБЕ САМИХ!

Ціла ота середновічна трагікомедія із викляттєм, гетьманатом, целібатом, конкордатом і другою благодаттю булаби смішною, колиби вона не вносила заколоту поміж нашу еміграцію. Того заміщання не булоби ніяк, колиб усьо священство зрозуміло хочби свій власний становий інтерес.

Нині прецінь нема вже ніякого сумніву, що епископ Богачевський хоче позбутися всіх дотеперішних священиків, навіть тих, що буцімто у нього в ласці, а замістити їх монахами з Канади і тими, яких підховає собі у Римі і в своїм семинари. До тої ціли він підготовляв грунт через місії, уряджені через Редемптористів. Ці монахи рекрутуються із Бельгійців, Французів, Німців і т. д., підучуються говорити по українськи, приймають наш обряд і вже готовий матеріял на таке священство, якого бажає собі епископ Богачевський. Розуміється, ці чужинці не мають ніякого чуття для українських народних почувань, не знають життя-буття нашого народу ані в краю, ані на еміграції, але зато є знаменитим матеріялом для пропаганди ідей чорного інтернаціоналу. Воно і не дивце, що епископ так захоплений єзуїтськими поглядами на віру і церкву, позаяк і він сам є Єзуїтом, як гордо признається до того перед латинниками. Цей чин Єзуїтів записаний в історії України як один з найбільших її ворогів. Дбаючи про це, щоби наші місії були ведені Редемптористами, епископ думав підготовити собі поле, щоби відтак наша еміграція витала радо місіонарів як священиків на своїх парохіях.

Таксамо хотівби епископ посувати всіх дяків, а на їх місце поставити монахині Сестри, щоби в той спосіб мати цілий апарат в своїх руках. Сліпе послушенство, цілковите усунення національних впливів, а усі засоби нашої еміграції інтернаціоналу — це намічений епископом плян.

На щасте нашої еміграції вона спохопилась завчасу і стала розумти не тільки те, що тут діється, але і роботу такого епископа Коциловського, Хомишина і других достойників нашої церкви у старім краю.

Як слуги єзуїтського інтернаціоналу, вони є крайними ворогами українського націоналізму, який пре остро і сміло до злуки всіх Українців, без ріжниці на віру. Оце і є найбільшою болячкою для наших єзуїтських прислужників. Якжеж можна прямувати до злуки із схизматиками! Як можна зуживати енергію на що инше, ніж на те, щоби скріпити могучість і силу католицької церкви! Якеж нездале це жонате українське духовенство, що так зрослося із народом, що не дасть себе обернути на покірне і сміле орудє єзуїтської диплоьматії! Скасувати женитьбу у духовних, а може вительшеться якийсь лучший матеріял із целебсів. А ні, то замістимо Українців всяким набродом із Бельгії, Франції, Німеччини та Польщі. Це будуть доперва правдиві апостоли найчорнійщого, сто процент єзуїтського інтернаціоналу, які поможуть потворити на Україні цілий ряд станиць. Ті єзуїтські диплоьмати міркують заразом, що великою помилкою Риму було затвердження греко-католицького обряду та його привилеїв, та що на будуче мається прямувати до того, щоби латинський обряд був одиноким в католицькій церкві, щоб як мога скорше порозбивати всі церкви, які мають свої національні обряди. Тою політикою кермує не Папа Римський, а Чорний Папа, генерал Єзуїтів, Лєдоховскі.

Розуміється, оттака робота дуже корисна для Польщі, яка сподіється, що єзуїтський плян загасить національні прямування Українців, які опинились під Польщею, та що католицький фанатизм поставить вічну границю поміж ними а православними Українцями за кордоном.

Ну, а як же погодити оце всьо із найновіщим курсом гетьманату, за яким так отверто заявився тепер епископ? Таж прецінь Скоропадський православний з діда-прадіда.— На це дуже легка відповідь. Ідея гетьманату, зі Скоропадським на чолі зійшла тепер на ролю оперетки, яку годі брати серіозно. В Америці добив той рух своєю нахабностю др. Назарук.

Бувшим радикалам, анархістам й атеїстам забаглося відіграти ролю українських Паппінів, та біда, що хисту не було. Явногрішники полізли у Каноссу, але так, що пан з паном знається: Ти підопреш мене і мій авторитет як заступника гетьмана, а я тебе як абсолютний духовний авторитет на еміграції. І виходить дивне диво, що отаман Січи з цілим штабом боронять епископа, а простих священиків називають „сволочию", а трохи вищих погірдливо „прилатами".

Чи це не інтересне, коли читаємо, як побожні католики мерзкими прізвищами обкидують католицьке священство! А є ще такі наївні попи, що ще і гроші складають на пресовий фонд „Січи", на те, щоби за їх власні гроші „пан отаман" підбирав їх на сміх.

Та й ще одно цікаве явище у тій гетьманській „шопці". Пан гетьман православний, а гетьманська „Січ" в Америці особиста ґвардія гетьмана, католицька. Як погодити одно з другим? Е, та де нам, простим людям зрозуміти усі державні тайни! Полишім це головному отаманови, разом із маневрами, із суспензами, з екскомуніками, з титулами, підтитулами — до ч. 666 в Апокаліпсі.

Перед моїми вікнами якраз іде гурток малих дітий. У кождого кусень бляхи в руках, на голові шапки з паперу, а на самім переді отаман із куснем патика замісць булави. Бють діти у бляхи, що аж вуха затикай і маширують раз-два, раз-два. Кілька псів вганяє довкола гуртка й побріхує весело. Діти бавляться у війско і в своїй фантазії кождий з них герой. А той на переді задер голову в гору, гордо і пишно — чим він не отаман?

І мені приходить на думку, чи і яка є ріжниця поміж нашими гетьманцями а тим гуртком дітий. Хиба така, що більше віку і злоби. Гетьманський рух перевівся на ніщо і для того він уважається нашими ворогами як нешкідлива забавка, як дитиняча ігра у війско і полтику. Чомуж і еп. не толерувати того напрямку, проти котрого не має нічого ані Польща, ані Чорний Папа. А „темним Українцям" покажемо, що й „Ми" патріоти. Требаж якось піддурити „українську чернь", щоб не вирвалася з рук. Бо і „чернь" придасться, щоби дати гроші. Бо гроші то сила, бо гроший треба на чорну пропаганду таксамо, як на червону. Без гроший всякий рух білиє, а навернення навернених атеїстів бутвіє. За „бездурно" не можна переробити радикального письмаки на католицького, а для усіх єзуїтських підлизнів нема доволі епископських стрільців. Потреба приятелів купувати і за їх приязнь платити.

От і в тому треба шукати причини, чому епископ Богачевський виявив таку неструджену енергію для придбання гроший. Тисячі пригадок, погроз, упімнень, щоби платити катедратик, відтак всякі примусові данини на „місійний фонд", „алюмнатик", на семинар, за дозвіл купити вино до Служби Божої, такси за грамоту, за миро, за „Еп. Вісти" і т. д.

Колиби епископ був годен перевести свій плян, то він забравби увесь дохід і пенсії священикам, а оставивби кождому тільки, що видає на удержанє одного „алюмна" в своїм семинари. А вже і так свідомим людям видно, що, кромі кількох, майже всі українсько-католицькі священики стоять матеріяльно далеко гірше, ніж латинські. Але епископ радіє з того і накладає на духовенство щораз нові тягарі, щоби доказати, що для жонатого духовенства тут нема місця, а тільки для монахів, які вдоволяються чимнебудь.

Такого самого арґументу вживає він, щоби замістити дяків Сестрами. Замісць одного дяка з його родиною, він обіцяє по кілька Сестер, буцімто для поправлення школи. Міжтим ми знаємо, що загал Сестер стоїть уровенєм знання далеко нище ніж наші дякоучителі.

Дармо розписуються всілякі добродії про те, що дяки не потрафлять заступити фахових учителів у школі. Ми знаємо з практики, що наші дяки пересічно виконують свою задачу цілком добре та що при теперішних обставинах ніякий „фаховець" не покаже лучших результатів. Бо біда нашого шкільництва є в лихих підручниках і в браку бібліотеки для шкільної дітвори. Переповнена кляса із перестарілими книжками, у котрих, що друге слово незрозуміле, а цілий зміст читанок нудний і непоучаючий, брак образів для поглядової науки, брак шкільних приборів і невідповідне приміщення — оце є причиною, що наша школа храмає.

Дайте тимсамим дякам, що вчать тепер, добрі книжки, для шкільної бібліотеки, добрі підручники, пристосовані для американської дітвори, зложіть читанку, яка булаби популярною енциклопедією українознавства, дайте їм добрі льокалі і добрі прибори до помочі в науці, а наслідки будуть автоматичні. Сама книжка покаже дорогу і дякоучителеви і школярам.

Зрозуміймо також, що педаґогія добувається найбільше практикою та що досвід сто-раз важнійший, ніж теорія з книжки.

На всякий случай у епископа на думці не добро української школи в Америці, а те, щоби Сестри помогли йому виховати таку суспільність на нашій еміґраці, якої потрібно для єзуїтських плянів.

Нема сумніву, що наш загал стане муром проти єзуїтських затій.

Ґедеон Крупка.

2,800 НОВИХ ТРАКТОРІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ.

НКЗ подав УЕкон Наради доклада про тракторопостачання України в минулому році. З нього довідуємося, що торік на Україну було ввезено з закордону 2,646 „Фордзонів" та закуплено в УТСМ 145 „Запорожців".

Контингент тракторопокупців характеризується такими цифрами: машинні т-ва одержали 41.1% всіх завезених тракторів, с.-г. т-ва 9.6%, т-ва по спільній обробці землі — 9.9%, комуни — 14.1%, земгромади — 1.9%, держустанови — 10.6%, окремі господарі — 2.2%, КНС — 0.5% і т. д.

Процент господарств, що одержали трактори, по соціяльному складу такий: бідняцькі господарства — 21.3%, середняцькі — 72.9%, заможні — 5.8%.

Щоб обслужити росподілені трактори, тракторопокупці, головним чином, і частково проф. і громадські орґанізації командирували на безплатні курси по роботі та догляду за трактором 3,225 чол. Крім того 1,065 чол. було вивчено на платних курсах Автопромторгу. Таким чином можна вважати, що рулевими тракторами на Україні забезпечені. Для технічної допомоги трактористам за рахунок УКРсельбанку та Автопромторгу утримувалось в першому півріччі 97 інструкторів і в другому — 69.

За останніми відомостями до кінця року вибуло із строя і потрібують капітального ремонту із всієї кількости тракторів тільки 6, у решти — зношені частини замінювалися новими. Все-ж значна частина тракторів завозу 1925 р. вимагатиме в наступному році ремонту і для забезпечення своєчасного його виконання ще в червні зза кордону одержано 1 комплектів спеціяльних майстерень, що їх Укрсельбанк ще поки що не влаштував.

Що ґальмувало роботу тракторів — це недостатне нафтопостачання: зареєстровано 281 випадків перебоїв в роботі трактора через це. Причина недостатнього нафтопостачання полягає в тому, що Нафтосиндикат має невеликy кількість складів, і в тому, що ці склепи віддалені од трактокористувачів.

Стан тракторів на наступну весну такий: 42% тракторів перебувають в гарному стані, 54% в достатньому і 4% в кепському.

„РУСИНСЬКІ СТУДИТИ".

11-18 листопаду 1926 року минуло 1100 літ з дня смерти Св. Теодора Студита, високочтимого і на Україні. З цього приводу відгукнулись і відповідного напряму французькі журнали: „L'Union des Eglises" та „Revue des Jeunes".

„Згадка про східних ченців, що мають Теодора Студита за свого святого патрона, являється новою формою уславлення зазначеного святого. Монастир галицьких Студитів засновано всього лише коло 1905-го року владикою Андрієм Шептицьким, митрополитом русинським. Споминаючи тута це імя, ми одночасно складаємо й вислов своєї пошани та ґратулюємо з приводу 25-літнього архипастирського ювилею достойного галицького пастиря (1901-1926).

Року 1923-го русинські ченці-Студити налічували в своїх лавах 57 душ. З того числа було 4 священики. Крім того є 10 послушників (новіців) та 20 постулантів. Їм належиться три монастирі, між якими — одна Лавра, котра лежить недалеко біля Львова.

Також існує монастир сестер-Студиток, в якому року 1925-го було 42 черниці".

Так пише „L'Union" (за листопад-грудень, р. 1926), а далі подає такий симпатичний опис Студитської Лаври, надрукований в червневій книжці журналу „Revue des Jeunes", Антуаном Мартелем.

„Серпневого вечора ми покинули Львів. Ідемо на схід дуже повільним потягом до маленької стацийки, що загубилась серед галицьких ланів. На стації нас чекає повоз: довгий селянський віз. Ідемо вибитим шляхом назустріч ночі, що згущає над нашими головами свої барви. Попереду нас сидить візник, й видається нам цілком нашим, бурґундським селянином: на ньому такі-ж широченні штани з грубого сукна, така-ж сама, як носять там, у нас, камізелька з рукавами. Раз-у-раз ми бачимо в спадаючій пітьмі, як він обертається до нас, щоб нам лагідно всміхнутись...

Так само одягаються при праці й ченці, притримуючись народніх звичаїв того краю. Рясу вони не виносять з монастиря, а одягають її лише в часі монастирських служб.

Ігумен монастиря — тіло аскета. В чорній туніці, стягненій в стані шкурятяним пасом. Біла борода й палаючі очі говорять про тверду, непохитну волю. Він приймає нас на порозі Лаври. Сама-ж Лавра з головним вежастим домом, з численними службовими будинками видається нам більш якимсь літнім замком, як монастирем. Так воно в дійсности й є: раніш це було літнє житло Львівських митрополитів. Владика А. Шептицький передав її ігуменові Климові, своєму братові, та його братії з того часу, як війна зруйнувала попередній монастир Студитів.

Не можна собі уявити, наскільки замок не відповідає своєму нинішньому призначенню! Наприклад, його величезні залі поділено нині на маленькі келії такими тендітними та хисткими перетинками, що необхідно було скрізь поробити написи: „Покірливо просять братів не спіратись на стіни"...

Студити живуть в суворих умовах. Та й за час війни зазнали вони гіркого. Хоча-б згадати, як Мадяри тримали їх в загонах, мов худобу, під голим небом...

Достойний отець Клим умовив нас не йти вночі до північної служби Божої. Але-ж ще вдосвіта ми були в церкві. Вона („La tserkva") — дуже старовинна, колишня каплиця митрополитського палацу. Її масивні мури — ширші внизу, як вгорі. Замість вікон — маленькі отвори. Але-ж надзвичайна чистота цих вибілених стін надає їм своєрідної, мов снігової, легкости. Особливо, коли дивитись вгору: тоді здається, що вони тануть в тьмяному передранішньому сяйві перлового світанку. Іконостас вирізблено глибокою горорізьбою, відповідно смакам XVII-го століття.

„Утреня" починається в 4.30 год. ранку. Ченців у церкві з двадцятеро, але-ж до 5-ої години надходять і инші. Зявляється диякон в золотих шатах. Він затримується перед царськими вратами — і тепер, властиво, починається утреня, котра триває до 9-х годин. І протягом всього того часу всі моляться стоючи.

Псальми, читання, співи черґуються один за одним. Коли не коли їх перериває ніби діялоґ між хором та дияконом.

Вклонившись святим образам і тримаючи кінець ораря у витягненій правиці, диякон починає говорити цілу серію незмінних суплік:

— За спокій, з неба посланий, та спасіння душ наших Ґосподу помолімся!

— За мир та спокій всього світу, за росквіт Святих Божих церков та за їхнє обєднання...

— За архипастиря нашого...

— За отця ігумена...

— За дім цей...

— За здоровя та нешкідливе повітря...

— За тих, що пливуть у морі далеко...

— За мандрівників, слабих, стражденних та полонених...

Є тих прохань та молитов ще й ще!... Сила. Кілька разів вертаються вони, ці супліки, знову й знову, а попереджує їх формула — „паки і паки Ґосподу помолімся". Не знаю, — чи пять, чи десять разів повторюється ектенія...

Мелодія напів — речитативного співу заносить вас кудись по-за межі часу. Куди? може аж в добу тих вибраних, блаженних, котрі, маючи завжди перед очима безкраю кволість людську, невтомно повторювали перед Божою Величністю своє благальне — „Господи, помилуй"!...

Від самого ранку з ближчих околиць сходяться до служби селяне. Входять одно по одному, прикладаються до образу та хреста, що лежать на аналої. Тричі хрестяться й вклоняються, доторкуючись рукою долівки. Спочатку моляться мовчки. Але-ж з 10-х годин, коли починається літургія, парафіяне приймають ширшу участь в службі Божій.

Старославянська літурґічна мова не така вже й далека від русинської локальної, а тому й найпростіші з цих селян можуть зрозуміти службу Божу загалом, а може навіть і в подробицях. Отже уніятські церкви нагадують, чим була за часів днедавніх служба Божа у перших християн. Настільки літурґічні співи, зрозумілі всім присутнім, сполучують в тісний контакт священика, диякона та всіх вірних!... Це — одиноке свого роду видовиско, бо-ж у православних відповідає священикові та дияконові лише сам хор...

А ці!... О, як же гарно співають вони — брати тих Українців (de ces Ukrainiens), співочий хист яких сьогодня знає увесь світ!...

Я чував, як співає натовп, народ. Чував співи по багатьох країнах Европи.

Часами той спів рвав вуха, й хотілося, не знати куди, забігти. Часами я бував здивований, констатуючи, якої зворушуючої сили досягають іноді обєднані людські голоси. Але-ж у цих є ще щось инше, більше, ніж добре відзначений ритм. Тут всі засоби мелодії використано. І все це — без намагання і без попереднього навчання. Бо-ж народ цей, так багато обдарений хистом, що коли збе-руться четверо тутешних анальфабетів, — вони вже співають аж на чотирі голоси!...

Херувимська пісня, сповіщаючи про наближення „Володаря всіх річей", аж до землі схиляє цих селян...

Ось надходить, нарешті, мент причастя. Ігумен йде поміж вірних, роздаючи своєю золотою ложечкою частинки змішаного в келеху з вином хліба. Диякон ступає за ним слідом й пурифікаторієм витирає губи причасникам.

Вже перейшло за південь, а тим часом люде, що причащались, з раннього ранку ще нічого не їли...

Милий, добрий нарід!... У цих країнах, будучи поміж ним, мрієш, що втрапив у якісь часи золотого віку, повернувся до доби невинности... Але-ж, під монастирем, де я затримуюсь, щоб намилуватись прекрасними строями тих, що виходять з церкви, — стародавній напис кирилицею притягує мою увагу. Дешифрую його:

— „Тут, на сім місці вбито"...

Тут? На сім місці?... Ні, це-ж рішучо неможливо!...

Мені стає гірко й боляче, що цей ясний ранок закінчується таким враженням. Та — на щастя — ось нове враження — незгладима видина.

Виходючи з церкви, вірні прикладаються до великої статуї Христа, в портику, під брамою. Одною з останніх виходить з храму молода жінка. Троє може навіть четверо діток, одягнених у червоне, тримаються за її спідницю. Жінка цілує Хреста, а потім швидким рухом одне по одному підносить всіх дітей, й притулює їхні губки до Христових ніг... Цієї красновидини я не забуду ніколи в житті!...

Тим часом на твердих лавах перед примітивними столами ченці насипають з казанків куліш та наповняють ним свої миски. Очі їм блищать. Може тому, що сьогодня за трапезою читатимуть життя Св. Кирила, котрий дав словянам літурґію та Св. Письмо в їхній мові і тим навіки вічні зєднав їх з Христом?!"...

Я навожу без скорочень цей теплий нарис, щоб читач міг бачити, як уважно й — головне — правдиво змальовує чужинецький спостерігач образок з українського життя. А ще десять — сім чи й пять навіть років перед цим, коли — бувало — натрапиш в чужій пресі (а особливо, — нехай пробачуть представники найкультурніщої европейської нації! — у французькій) на якусь замітку про наш народ, про наші звичаї, історію, літературу, мистецтво і т. д., — то аж вуха вяли. Хто не знає „розвесистої клюкви", або „семафора-апарата, в якому варять чай"?...

Ту-ж „клюкву", „семафор" та „паркетні підлоги на другому поверсі вбогого дому українського селянина на Чернігівщині"*) — Французи та инші чужинці на кожному кроці приписували й нам — „малоросам, рутенам, рутенцям, русинам, хохлам, югорусам", але-ж, звичайно, ніколи не—„українцям". А ось же, минуло так небогато часу, коли ми знайшли самі себе, і вже рядовий французький мандрівник розріжняє навіть галицького русина від українця. Виходить, що не тільки ми дечого навчились в Европі, але і її також дечого навчили!...

Н. Лестрендж.

(„Тризуб").

*) Цитую по памяти з оповідання, уміщеного в „Mâtin" р. 1919. 9. 100.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В НЮ ЙОРКУ.

Александер Гаркавенко буде боротися в Ню Йорку в великій Армори Гол на 34 ул. Борба відбудеться в понеділок 14. лютого. Противником Гаркавенка буде дикий американський кавбой Тамс Мондт, котрий за послідні три борби в Ню Йорку виходив все з побідою. Тамс Мондт рахується одним з сильнійших борців в Америці. Він любить викидати своїх противників поза рінг. Як виглядає, Мондт для Гаркавенка буде досить небезпечним противником.

Як вивяжеться Гаркавенко в сій борбі, побачимо в понеділок.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В ВУСТЕР, МАСС.

Українці в Вустер, Масс, будуть мати також нагоду повитати в себе великого українського силача Гаркавенка, котрий буде боротися в Вустер, Масс., у вівторок, 15. лютого в Меканікс Гол. Кромі Гаркавенка будуть боротися ще другі борці. Треба сподіватися, що наша публика прийде численно подивитися, як Гаркавенко кладе всіх на лопатки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА“.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

212.

Тов. Запорожська Січ в Фултон, Н. Й., відділ 263. Укр. Нар. Союза.

Наше товариство ставиться дуже прихильно до будови Сиротинця-Захисту при Укр. Нар. Союзі, а також поодинокі члени радіють, що прецінь знайшлися щирі люди, котрим долю наших сиріток лежить на серци. Попередно ми вислали з Товариської каси на сю ціль 10 долярів, а тепер висилаємо добровільну жертву від членів в сумі 25 долярів. На тім наша прихильність до такого гуманного діла не скінчилася, але будемо старатися всіма силами збирати жертви, аж доки Сиротинець не буде вибудуваний. Справа пішлаби о много легче, коли би так всі громади і всі поодинокі Українці і Українки не оглядалися на других, але чим скорше присилали свої лепти на здвигнення такого храму. — Остаю з поважанием, Д. Оленський, секретар.

213.

Тов. Дарахівщина в Джерзи Сіті, Н. Дж., відділ 275. Укр. Нар. Союза.

Ми члени товариства Дарахівщина зібрані на звичайнім місячнім мітінгу, не забули також і за Сиротинець-Захист при Укр. Нар. Союзі. З каси товариства вислано попередно 25 долярів, а тепер від членів добровільними датками зібрано суму 89 долярів, котрі висилаємо разом зі списом жертводавців. Коли би так всі товариства, братства і сестрицтва а також і поодинокі Українці перенялися думкою будови Сиротинця-Захисту, то не довго прийшлосьби чекати на нову українську твердиню. — Остаємо з належним поважанням. За уряд: Нестор Манорик, предс.; Іван Сосульський, секретар; Іван Гумніцький, касієр.

214.

Тов. Згода в Ровей, Н. Дж., відділ 294. Укр. Нар. Союза.

В залученю пересилаємо жертви на Сиротинець-Захист при Українським Народнім Союзі в сумі 42 дол. і 25 ц. З каси відділу ухвалено 20 долярів а члени зложили добровільними датками 22 дол. і 25 ц., котру суму разом з виказом жертводавців пересилаємо на руки Комітету.

В біжучім 1927. році обіцяємо зібрати більше на таку гарну ціль як Сиротинець. Все і всюди пригадуймо собі наш обовязок і навіть межи чужинцями збираймо жертви, щоби як найскорше довести діло до кінця. — З поважанням, Микола Моссора, секретар.

215.

Мінеаполис, Мін.

В залученю висилаємо чек на 35 дол. і 45 ц. і сподіємося більшу суму вислати пізнійше. Желаємо успіху для так гуманної інституції як Сиротинець-Захист У. Н. Союза в Америці. — З поважанням, Михайло Канюк, предсідатель; Йосиф Греськів, секретар.

216.

Тов. ім. Тараса Шевченка в Пасейк, Н. Дж., відділ 42. Укр. Нар. Союза.

До Хв. Комітету Захисту-Сиротинця при Українськім Народнім Союзі.

Отсим повідомляється Хвальний Комітет, що на мітінгу, дня 16. м. м. по відчитанню відозви, члени тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42-го Українського Народного Союза в Пасейк, Н. Дж., ухвалили внасигнувати з каси товариства 25 долярів на будову Сиротинця, котра то сума в сих днях буде вислана до Комітету. Рівнож повідомляється, що се не є так сказатиб, тих 25 долярів відчіпного, щоби будьчим позбутись. Ми члени т-ва Тараса Шевченка, дуже добре розуміємо, що се значить мати таку благородну інституцію, якою є Сиротинець. Отож і ми хотіли причинитися до будови Сиротинця як найбільше. Однак через страйк, який так довго тут істнує, годі було щось зібрати на сю ціль між членами. Збірку між членами розпочато, помино великих трудностий. На початок висилається 25 дол., котрі ухвалено з каси товариства. — За виділ товариства: В. Лелет, предсідатель; О. Свитак, секретар; Т. Мухній, касієр.

ЗІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЗЇЗДУ НЕЗАМОЖНИХ СЕЛЯН.

З докладів на Всеукраїнському Зїзді незаможних селян, що відбувся на початку січня ц. р., довідуємося про роботу кооперативної сітки на селі.

І так, нині на Україні є біля **15,000 с.-г. кооперативних організацій, що обєднують 1,500,000 сільських господарств.** Бурхливий зріст колективізації на Україні характеризується такими цифрами. До 1921-го року колгоспів на Україні було дуже мало, окремі одиниці, в 1921-му році їх уже нараховувалося 193, а нині — понад 5,000 колгоспів, крім 2,900 машинно-тракторних товариств. Більшість колгоспів утворено на землях колишніх поміщиків, а останнім часом колгоспи утворюються й на селянських землях. Таких колгоспів нині біля 78% всієї кількости. Соціяльний склад колгоспів такий: біднота становить — 65%, середняки — 35%. Дальший розвиток колективізації селянських господарств залежатиме від с.-г. кредиту.

Сільсько-господарський кредит існує всього три роки. За цей час **Укрсельбанк має в своїому розпорядженні біля 800 міл. карб.,** що становить майже таку суму, яку дає річний збір с.-г. податку. Протягом 3-ох років Сельбанк видав на обслуговування сільського господарства біля 220 міл. карб. На Україні є 1,300 с.-г. кредитних товариств, що обєднують 850,000 селянських господарств. Зріст кредитування колгоспів можна бачити по таких цифрах: на 1-ше жовтня 1924 року одержали кредиту 1,492 колгоспи, на 1. жовтня 1925 року — 3,200, на 1. жовтня 1926 року — біля 4,000 колгоспів.

Що-ж до споживчої кооперації, то сітка сільських споживчих товариств за 1925-1926 рік збільшилася з 6,382 до 8,100, цеб-то на 23%. Протягом 1926-1927 року кількість їх має бути збільшено до 9,000. Кількість споживчих крамниць збільшилася з 7,600 до 11,200. При цьому, останнім часом, сітка крамниць розгортається майже виключно на підставі самодіяльності сільського населення, а не за ініціятивою райспілок.

Значні досягнення сільська споживча кооперація має також і в галузі кооперування населення. На 1-ше липня 1926 року вона нараховувала біля 1,500,000 членів, проти 1,040,000 членів на 1. жовтня 1925 року. Отже, кількість членів сільської споживчої кооперації за півроку збільшилася на 40%. Протягом 1925-1926 року кількість кооперованих дворів збільшилася з 21 до 34%. Пайовий капітал збільшився з 1,812,000 карб. до 4,500,000 карб. Обіг сільської споживчої кооперації України 1925-1926 року становить біля 288 міл. карб. проти 143 міл. карб. попереднього року. 1926-1927-го року гадається довести його до 470 міл. карб. Склад пайщиків сільської споживчої кооперації такий: члени комнезамів біля 30%, незорганізовані бідняки - 26.5%, решту становлять службовці. В керовничих органах біднота становить 57%, а в цьому році, за попередніми даними перевиборної компанії, буде понад 60%.

Націнки в споживчій кооперації знижуються. Так, наприклад, в третьому кварталі 1925-1926 року націнки становлять 13.5%, проти 15.1% у першому кварталі.

За докладом заступника Наркомосвіти Приходька на тому-ж зїзді незаможників довідуємося, що буджет органів освіти безупинно зростає. Відсоток коштів наркомосу піде, щоб задовольнити сільські культурні потреби. З 8,000 шкіл, відкритих останніми роками, 6,500 припадає на села. Якість сільських шкіл покращала, налагоджено постачання підручників. Тепер на Україні є 17,720 шкіл, в яких вчиться 2,106,000 дітей, з них 16,470 шкіл, де вчиться 1,772,000 дітей, припадає на село. Чимало селянських дітей вчиться по містах. Зокрема по вищих школах вчиться 17,000 селян, по профшколах — 19,000. Здебільшого — це незаможники.

КОЛЬОНІЯЛЬНИЙ РЕЖИМ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

„Карпатська Правда“ з 26. XII. 26. р. подає **надзвичайно** цікавий і цінний своїм змістом документ, що характеризує політику Чехів-окупантів Закарпатської України. Документ цей — це промова ком. посла Решука Кирила з приводу буджету на 1927 р. Звідси ми довідуємося, що на кожного громадянина чеської республіки припадає з поданого тільки в буджеті державного довгу 3,000 чк. Позатим, утримання біюрократичного держ. апарату ще кладе кругло 700 чк. на кождого платія. Це так щодо всієї Чехії.

Ще гірший стан Закарпатської України. Закарпатська Україна дістала від нового буджетового проєкту цілих 10,000,000 чк. підвищення податків. Нащо виросли одначе такі потреби? На утримання жандармерії, шпіцлів, поліцаїв та тюрми. На будову поліційної управи в Ужгороді призначено 3,400,000 чк., за те на всі школи (народні й міщанські) цілої Закарпатської України призначено всього 3,465,000 чк., цебто трохи більше, ніж то стоятиме одна поліційна управа, що буде потім коштувати нинішних школярів. Треба ще й те розуміти, що й школи то будуватимуться не українські, а чеські, цеб-то знов такий й ця скаля видатків буджетових обслугуватиме панування Чехії на нашій землі. Помимо того чеська республіка насаджує свої „командні фортеці“ на Закарпатській Україні: вона асигнує на збудування жандармських касарень в Ужгороді — 1,000,000 чк., на будову тюрми (там-же) — 2,000,000 чк., на будову тюрми в Густі — 2,000,000 чк., на будову податкового уряду в Ужгороді 1,000,000 чк., — і т. д. без кінця. Розправляє свої пазурі чеський імперіялізм на „нашій, не своїй землі“. — залізними обручами тисне наш нарід „старший славянський брат“. Нема вже що згадувати про асигнування 1,200,000 чк. на будову павільону в Ужгороді цілочим будинкові. Вся-ж „будівнича“ робота чеських „просвітителів“ (тюрми, податкові управи, поліц. касарні, то-що) забирає 13,600,000 чк., і то в той час, коли помимо 3,465,000 чк. на школи (знов таки **чеські**) і 2,000,000 на шпиталі **ні одної корони не пішло на усунення житлових потреб** населення Закарпатської України.

Не менш „блискучий“ для Закарпатської України новий буджет і в інших галузях. Порівняймо: на поміч приватним, кооперативним, громадським будівлям по ЧСР виплачено до 1927 р. 4,694,408,391 чк., а на Закарпатській Україні — майже нічого. На 1927 р. призначено на ту-ж ціль знову суму 267 міл. 280 тис. чк., а на Закарп. Україну тільки... 205 тисяч, або 0.08%. Аж сум бере від цих убійчих для чеського режиму цифр. Далі — на самій Словаччині проектується будову 16 нових залізниць, а на Закарп. Україні від самого прилучення до ЧСР ні одної вітки не вибудовано. „Славну“ вітку від Ужгорода до Мукачова й Густу 5 років міряли, витратили коло 1,000,000 чк., а залізниці як не було, так і нема. А соціяльна опика? Безробіття росте, дужчає; інвалідів не забезпечено, а буджет 1927 р. торішніх 450 тис. корон (капля в морі) знизило аж до 260 тис. чк. А хіба-ж не характерним є той факт, що один жандарм припадає на Закарп. Україні на 600 чол., в той час, як в ЧСР на 1,000 чол., 1 адміністр. урядовець на Закарп. Україні — на 1,000 чол. а в ЧСР — на 2,600 чол.? Або ще — всього 5% видатків буджету Закарпатської України припадає на освіту. Що чи не система то обскурантизму, брутального, жандармсько-поліційного гнету панує на Закарпатській Україні?

„Кольонізація, денаціоналізація, спихання широких верств населення в пітьму анальфабетизму. Це є все признаками того ладу, що в культурному світі називаємо **кольоніяльним режимом.** Закарпатська Україна це — кольонія молодого чесько-словацького імперіялізму“.

СКІЛЬКИ Є НАСЕЛЕННЯ В ОКРЦЕНТРАХ УКРАЇНИ.

За відомостями ЦСУ попередні наслідки перепису населення по окружних центрах України дають загальну цифру населення 40 окружних центрів і в столиці АМСРР (Балта) — 2,944,289 чол. З цього числа чоловіків — 1,395,273 чол. і жінок 1,549,016.

Треба зауважити, що безумовно підчас останнього перепису в містах було певне число непереписаних осіб, і тому можна вважати, що в окружних містах України населення складає не менше 3 міл. чол.

Найбільшим містом, що до числа населення, є Київ — 491,333 чол. (жінок — 262,727, чоловіків — 228,606). Потім іде Одеса — 411,111 (222,715 жінок і 188,396 чоловіків). Харків що до числа населення стоїть на 3-му місці, нараховуючи 407,578 населення (жінок — 212,729, чоловіків — 194,849). Дальшим містом, що має понад 100 тис. мешканців, є Дніпропетровське — 187,644 чол. (жінок — 96,694, чоловіків — 90,950).

Найменшими окружними містами що до числа населення на Україні є Ізюм — 9,453 чол., Купянськ — 11,925 чол., Старобільськ — 13,932 чол. та Шепетівка — 14,638 чол. Решта округових центрів нараховує понад 15 тис. населення.

Треба зазначити, що майже по всіх містах число жінок перевищує число чоловіків, а, загалом, по Україні жінок приблизно на 154 тис. більше ніж чоловіків.

Ці підрахунки по де-яких містах переведено по перепису 1926 року, в інших межах, ніж в перепису 1923 року; цими днями ЦСУ закінчить роботу по підсумуванню перепису 1926 року в межах перепису 1923 р., щоб можна було робити порівняння та виявити динаміку населення.

Хтось дав до газети таке оголошення: Бажаю оженитися з вдовою, якої чоловік повісили. Хочу бути певний, щоби моя будуча жінка не вимовляла мені по цілих днях, що її перший чоловік був ліпший від мене.